

Verslag vergadering Centraal College van Deskundigen Restauratiekwaliteit ERM d.d. 27 januari 2025

- Aanwezig:** Rob van Hees (voorzitter)
Christian Braak (secretaris, ERM)
Isja Finaly (Federatie Instandhouding Monumenten – FIM; Ver. Hendrik de Keyser)
Michiel van Hunen (RCE)
Rients Anne Slotema (Federatie Grote Monumentengemeenten – FGM ; gemeente Leiden)
Joop Heijdra (Provincies; Prov. Gelderland)
Gert Tutert (Private Opdrachtgevers; SBKG)
Monica Alkemade (Certificerende Instellingen; Hobéon)
Julia Hennig (Raad voor Vastgoed Rijksoverheid; Rijksvastgoedbedrijf)
Maarten Peek (Ver. Architecten Werkzaam in de Restauratie – VAWR, vervanging van Jacqueline van Dam)
Joachim van Assema (Vakgroep Restauratie; Holleman & Zn Santpoort)
Anne Marij Postel (Stichting ERM)
Jasmijn Bos (Stichting ERM)
Ramon de Pater (VAWR) (via Teams)
Bas Reijken (Hobéon) (via Teams)
Felix Kusters (Stichting ERM) (via Teams)
- Afwezig:** Berrie Endevoets (Platform gespecialiseerde aannemers; OrlyEndevoets)
Nada Clare Miedema (Restauratoren; ICON)
Erik-Jan de Bont (Komo)

1. Opening, vaststellen agenda en mededelingen

Voorzitter Van Hees heet de aanwezigen welkom. De agenda wordt vastgesteld zonder wijzigingen.

2. Verslag van de bijeenkomst van het CCvD op 21 december 2024 + actielijst

De naam van Slotema is per abuis een aantal keren niet goed geschreven. Dit wordt aangepast. Het verslag wordt vastgesteld en de actielijst bijgewerkt.

3. Aanbevelingen Hobéon/VAWR/ERM-team Certificering BRL 1000 Erkend Restauratie-Architectenbureau

VAWR, Hobéon en Braak/Postel hebben inmiddels enkele sessies gehad om te komen tot een voorstel om het certificeringstraject voor BRL 1000 te verbeteren en toegankelijker (laagdrempeliger) te maken, ook wat betreft kosten. Enkele uitgangspunten daarbij zijn: het verlichten van de werklast bij de bureaus tijdens het certificeringsproces (interne kosten), verbeteren van verwachtingsmanagement en verhelderen van eisen. Dit heeft geleid tot een voorstel dat vandaag door het CCvD is besproken. Ramon Pater (VAWR) en Hobéon (Bas Reijken) gaven mondeling toelichting aan de hand van een presentatie die ook als bijlage in verspreid. Aanbevelingen gaan bijvoorbeeld over:

- online intake bij de initiële toets (en een optionele coachingsessie aan het begin van het traject),
- in jaar 2 en 4 lichtere controletoeetsen dan nu gebruikelijk, minder gericht op de proceskant (met ook ene andere inzet van de auditoren) de tussenliggende 'light-jaren' alleen toetsen op de kernelementen van de BRL,
- andere indeling wat betreft bureaugrootte (van 3 naar 2 categorieën) en anders differentiëren wat betreft aanleveren gegevens;
- nader specificeren van specifieke eisen m.b.t. proces en bureauvoering;
- uitwerking van een voorbeeld-'Management review'.

De samenwerkingspartners stellen voor dat zij deze aanbevelingen verder uitwerken in een geactualiseerde versie van de BRL1000. Dit kan volgens hen zonder een brede BC, omdat de aanbevelingen binnen de inhoudelijke kaders passen van de huidige richtlijn.

Besluit:

- Het CCvD geeft de samenwerkingspartners (Hobéon, VAWR en team ERM) opdracht om een concept BRL1000 uit te werken volgens de voorgestelde aanpak. Na voorlegging en goedkeuring hiervan door het CCvD zal deze een maand ter openbare inspraak worden voorgelegd (vaststelling dan naar verwachting najaar 2025).

4. URL 4015 Beglazing met vlakglas in monumenten

Naar aanleiding van de **openbare** inspraakronde voor URL 4015 zijn acht reacties ontvangen. De (kleine) Begeleidingscommissie (BC) heeft voorstellen gedaan om het concept hierop aan te passen, die tijdens de vorige vergadering aan het CCvD zijn voorgelegd. De verwerking van deze reacties en aanvullingen heeft deels veel impact. Vooral de uitgebreide reactie van één inzender is veelomvattend. Met deze inzender heeft in december een overleg plaatsgevonden met de 'kleine BC'. Naar aanleiding van dit overleg is een voorstel voor tekstaanpassingen gedaan door de (kleine) BC, dat echter onvoldoende positief door de inspreker werd gewaardeerd. Spaan is aanwezig om een en ander toe te lichten. De kleine BC vraagt het CCvD hoe verder om te gaan met de ontstane situatie. Is nader overleg tussen partijen nog zinvol en nodig?

Het CCvD concludeert dat de BC in belangrijke mate al tegemoetgekomen is aan de kritiek van de inspreker. Hier en daar kan het belang van het behoud van historisch waardevol glas nog meer worden benadrukt. Ook op andere details zijn nog wat aanpassingen (en nuanceringen) mogelijk. Dat zou verder afdoende moeten zijn.

Het CCvD vraagt de kleine BC om de URL verder in deze lijn af te ronden, en in de reactietabel ook de verwerking van de kritiek van de bewuste inspreker duidelijk op te nemen. Dit vervolgens nog eens voor te leggen aan de 'grote' BC. De aangepaste versie kan dan in de volgende CCvD-vergadering worden vastgesteld.

Besluit:

- De BC komt met een nieuwe versie van URL 4015 die in de komende CCvD-vergadering zal worden besproken.

5. Waaier roerend erfgoed

In 2021 heeft de Begeleidingscommissie RestauratorenRegister (BC RR) het PvA voor het ontwikkelen van de Waaier Roerend erfgoed vastgesteld. De ontwerptekst van de Waaier (incl. afbeeldingen) is inmiddels zo goed als gereed en ondertussen ook op hoofdlijnen goedgekeurd door de BC RR. Wat nog volgt is een laatste leesronde door enkele meelezers van de BC RR en het aanpassen van een aantal foto's. Qua voortgang is het nu een geschikte fase om het CCvD te betrekken bij deze 95%-versie. Daarna volgt nog de opmaak en het drukken van de waaier.

Het CCvD bespreekt de concepttekst van de waaier. Deze wordt in grote lijnen akkoord bevonden. Er wordt op gewezen dat p.2 nog een lege pagina (op een logo na): voorgesteld wordt hier een stukje op te nemen waarin de eigenaren/beheerders direct (samenvattend) worden aangesproken op wat deze zelf kunnen doen aan behoud. In algemene zin wordt opgemerkt dat de formulering her en der meer in positieve bewoordingen zou kunnen (meer do's dan don'ts). Verder worden nog een aantal tekstuele en inhoudelijke opmerkingen geplaatst. *Finaly* stuurt haar opmerkingen door aan Postel.

Postel zal de opmerkingen terugkoppelen naar Esther Wieringa.

Een van de CCvD-leden vraagt zich af of de teksten niet te omvangrijk zijn voor de opzet als waaier. Dit schijnt echter te zijn afgestemd met de vormgever.

Besluit:

- Het CCvD stemt in met de voorgestelde opzet en tekst van de Waaier Roerend erfgoed, onder voorwaarde van enkele aanpassingen.

6. Concept rapportage Praktijkonderzoek Bouwfysische aspecten isoleren woonhuismonumenten

Op 9 september 2022 heeft Het CCvD voor het laatst gesproken over het Praktijkonderzoek Bouwfysische aspecten isoleren woonhuismonumenten. Het onderzoek is door ERM uitgevoerd in opdracht van Rijksdienst Cultureel Erfgoed (RCE). In de periode na de behandeling in het CCvD heeft de RCE nog aanvullend onderzoek gedaan (bouwfysische berekeningen laten uitvoeren) en toevoegingen gedaan met tekstdelen over bouwfysische berekeningen. De RCE heeft het verzoek neergelegd of het CCvD hiernaar wil kijken. De RCE wil in de aankomende periode het rapport laten opmaken ter publicatie. Felix Kusters licht een en ander toe. Het CCvD bespreekt het rapport. Geconstateerd wordt onder meer dat verschillende belangrijke kanttekeningen en toelichtingen ontbreken, zowel in inleiding, conclusie als bij tabellen. Ze verwijst daarbij ook naar een conclusie die is gedaan op 9 september 2022: "Het CCvD ondersteunt de conclusies die getrokken worden door de opstellers van de rapportage. De leden van het CCvD vinden echter wel dat de conclusies te positief uiteen zijn gezet; wat het CCvD betreft is dit onderzoek vooral de opmaat naar een specifiek en uitgebreider onderzoek naar de effecten van na-isolatie." De toevoegingen van de berekeningen hebben de bezwaren bij het onderzoek niet kunnen wegnemen, maar hebben juist ook meer vragen opgeroepen. Publicatie zou naar de mening van het CCvD lezers op het verkeerde been kunnen zetten wat betreft de conclusies ('wat kun je er als lezer mee?'). Het CCvD ziet het onderzoek daarom vooral als basis om te komen tot verder onderzoek. Het CCvD vraagt Kusters deze opvatting over te brengen aan de opdrachtgever, de RCE.

Besluit:

- Het CCvD adviseert het RCE deze publicatie niet te publiceren in deze vorm.
- Het CCvD adviseert de bevindingen uit het aanvankelijke ERM-onderzoek te scheiden van die van de rapportage van de bouwfysische berekeningen in twee afzonderlijke documenten.
- Het CCvD adviseert het RCE de bevindingen uit het rapport te gebruiken voor het formuleren van uitgangspunten voor nader onderzoek.

7. Aanpassing huidige klachtenprocedure ERM en verankering van formeel toezicht proces op certificerende instellingen

ERM is vanwege haar rol als schemabeheerder lid van de Vereniging van Schemabeheerders. De leden van de Vereniging van Schemabeheerders (VvS) werken aantoonbaar volgens de NTA 8813. Kernelementen van deze norm zijn: onpartijdigheid, onafhankelijkheid, competenties en draagvlak. In de NTA 8813-norm liggen de eisen vast ten aanzien van de organisatie en de

werkwijze van een schemabeheerder. Wanneer een schemabeheerder voldoet aan NTA 8813 mag worden verwacht dat zijn ontwikkeling en beheer van schema's leidt tot conformiteitsbeoordelingen die voldoen aan de verwachtingen van de betrokken partijen en tot maatschappelijk vertrouwen.

In november 2024 vond een externe beoordeling NTA 8813 bij Stichting ERM plaats. Uit deze beoordeling is gebleken dat (1) de behandeling van klachten conform de eisen onvolledig is beschreven in de kwaliteitsstandaard en dat (2) het toezicht op de Certificerende Instellingen vanuit Stichting ERM niet voldoende duidelijk is omschreven en in de praktijk verder geoptimaliseerd zou kunnen worden.

Het ERM-team heeft hierop twee voorstellen geformuleerd: 'Verankering van formeel toezicht proces op certificerende instellingen' en 'Aanpassen en aanvullen van de huidige klachtenprocedure. Het CCvD bespreekt beide voorstellen.

Wat betreft toezicht op het proces bij de CI's worden nog enkele aanpassingen voorgesteld, met name over de organisatie van het bezoeken van audits (door wie te bezoeken en hoe welke audits te selecteren).

Met betrekking tot de klachtenprocedure wordt geconstateerd dat niet expliciet wordt benoemd welke rechtsmiddelen voor beroep een klager ter beschikking heeft, mocht een klacht in zijn/haar ogen niet door ERM afdoende zijn behandeld, alleen dát er daartoe rechtsmiddelen bestaan. Bus licht toe dat de gebruikte formulering is aangedragen door de Vereniging van Schemabeheerders zelf. Een aanpassing is nodig wat betreft de rol van de voorzitters van het CCvD en Bestuur. De actoren hierbij zijn bestuur en CCvD, niet hun voorzitters.

Actie:

- Bus verwerkt de opmerkingen zoals hierboven benoemd.

Besluit:

- Het CCvD stemt in met het voorstel 'Verankering van formeel toezichtproces op certificerende instellingen en het voorstel 'Aanpassen en aanvullen van de huidige klachtenprocedure, onder voorwaarde van genoemde aanpassingen.

8. Vraag van toeleveranciers

Bij de brancheorganisatie voor de verfgroothandel, de Vereniging van Verfgroothandelaren in Nederland (VVDH) en de technische ondersteuning van uit de verfindustrie leeft al een tijd het idee een soort ERM-certificaat of opleiding voor Erkende restauratiekwaliteit in het leven te roepen om de onderhouds- en restauratieschildersbedrijven te kunnen adviseren. Dit om schilderwerk op historische ondergronden naar een hoger niveau te brengen. Deze toeleveranciers vragen Stichting ERM of deze de mogelijkheid wil onderzoeken of – via een doelgerichte cursus of audit – een bewijs, verklaring, getuigschrift of attest door ERM kan worden afgegeven dat de toeleverancier een partner is van ERM-gecertificeerde onderhouds- en/of restauratieschildersbedrijven op grond van de URL 4009.

Het CCvD heeft de notitie van Gerard Scholten (adviseur ERM) over dit onderwerp bestudeerd en waardeert de vraag. Het CCvD is echter van mening dat een dergelijke aanpak niet past binnen de doelstellingen van Stichting ERM en buiten dat zou leiden tot ongewenste precedentwerking.

9. Terugkoppeling bijeenkomst voor systeem- en vakauditoren op 3 december 2024

Op dinsdag 3 december 2024 vond voor de eerste keer een (informeel) overleg plaats tussen Stichting ERM, Certificerende Instellingen en systeem- en vakauditoren. De bijeenkomst had onder meer als doel elkaar te informeren over werkzaamheden en ontwikkelingen, het in kaart brengen van mogelijke knelpunten en het verbeteren van het proces van certificering.

Het ERM-team kijkt terug op een nuttige en waardevolle bijeenkomst. De bijeenkomst werd ook

door de auditoren gewaardeerd. Afsproken is om dit te herhalen: bijvoorbeeld eens per anderhalf jaar, eventueel gekoppeld aan een bezoek aan een restauratieproject. Het verslag van deze bijeenkomst is ter kennisname voorgelegd aan de leden van het CCvD en met instemming ontvangen.

10. Mededelingen en rondvraag

- Vanaf de volgende CCvD-vergadering zal Van Dam weer de VAWR vertegenwoordigen.
- Ook in stopverf kan asbest zitten. Dit staat kennelijk niet goed vermeld in URL 4009 Beton. ERM neemt dit mee bij toekomstige actualisatie van deze URL.
- ERM is bezig met het inrichten van een eigen beeldbank. Postel vraagt de aanwezigen in hoeverre de organisaties die zij vertegenwoordigen hierbij een rol zouden kunnen spelen. Enkele aanwezigen zeggen hun medewerking toe.

11. Afsluiting

De voorzitter sluit de vergadering.